

Tildragelserne i 1721 og Danmarks historiske Ret til Slesvig.

Af Kr. Erslev.

De Forandringer, Kong Frederik IV. indførte i Slesvig, efterat han under den store nordiske Krig havde faaet den gottorpske Hertug fordrevet fra hans Del i Hertugdømmet, har altid været betragtet som et Hovedpunkt i Slesvigs statsretlige Udvikling, og Redaktionen af „Sønderjydske Aarbøger“ har derfor ønsket, at jeg her i Tidsskriftet skulde forklare det nye Syn paa disse Tildragelser, som jeg har fremsat i mit Skrift: Frederik IV. og Slesvig (Universitetets Reformationsprogram for 1901; ogsaa udkommet i Særtryk). Dette Ønske skal jeg ogsaa gerne efterkomme; naar jeg nu i det nævnte Skrift har fulgt Tildragelserne i alle Enkeltheder, oplyst de store og smaa Vanskeligheder, som Akterne frembyder, og klarlagt de Misforstaaelser, som de hidtil har været Genstand for, kan Hovedsagen forklares ret klart og almenforstaaeligt; og paa den anden Side kan jeg derved faa Lejlighed til at komme ind paa, hvilke Folger min Opfattelse dræ-

ger med sig for Forstaaelsen af Danmarks hele historiske Ret til Slesvig.

Da Frederik IV. ved Freden i 1720 havde faaet Sverige til at indromme ham Ret til at ordne Slesvigs Forhold, som han vilde, og England og Frankrig havde garanteret ham evig Besiddelse af den under Krigen besatte gottorpske Andel, skred Kongen Aaret efter til at drage de statsretlige Konsekvenser heraf. Ved et Patent af 22. August 1721 meddelte han Undersaatterne, hvorledes Ordningen skulde være, og befalede dem i den Anledning at møde i den følgende Maaned for at aflægge ham Ed; samtidig udarbejdede det tyske Kancelli den Formular, der skulde benyttes ved Eds-aflæggelsen. Det er disse to Akter, Patentet og Eds-aflæggelsen, som det gælder at forstaa; fatter man dem, har man med det samme Klarhed over, hvad der statsretligt skete i 1721.

Naar jeg udtaler dette saa skarpt, saa ved jeg vel, at man har ment, at netop dette mit Udgangspunkt er ganske urigtigt. Hr. Skoleinspektør P. Lauridsen erklærer, at Hovedsagen slet ikke er disse skrevne Papirer; nej, det afgørende er den statsretlige Handling, som foregik i 1721, og nærmere da, hvad der skete paa Gottorp den 4. September, da Ridder-skabet hyldede Kongen. Denne Betragtning, der gør Hyldingen til Hovedsagen, hviler nu paa en Sammenblanding med ældre Tidens Forhold; men i Stedet for

nærmere at paavise det kan jeg nøjes med simpelthen at fortælle, hvad der foregik den 4. September. Da Ridderskabet efter Kongens Ordre var mødt, oplæstes for det 1) Kongens Patent, 2) en kongelig Fuldmagt for nogle (Seheimeraader til at modtage Eden, 3) Formularen for Eden; derefter svarede Ridderskabets Formand med nogle pæne Ord om, at man var rede til at efterkomme Kongens Befalinger, og saa skred man til at underskrive Eden. Dette skete der og intet mere, og deri ligger da klart nok, at alt hvad Kongen havde at meddele Undersaatterne om sin Vilje, det indeholdes i Patentet og Eden*); det tredje Dokument, Fuldmagten, var jo en ren Formsag, og der staar da i den heller intet mærkeligt. Patentet, som siger, hvorfor man skulde sværge og hvem der skulde sværge, Edsformlen, som angiver, hvorledes man skulde sværge, udtommer alt, og af „Handlinger“ foregik der i 1721 kun to; Kongen handlede, da han underskrev sit Patent, Undersaatterne handlede, da de underskrev Eden.

Vi kan saaledes rolig holde os til de to Akter, og af dem kan vi endda, naar vi hurtigst vil trænge ind i, hvad Kongen tilsigtede, nøjes med Edsformlen, thi denne indeholder tillige en kort Gengivelse af, hvad der er Hovedindholdet af Patentet. Vi læser da i Eden, at Kongen „ved sit Patent af 22. August har

---

*) Hr. Lauridsen lægger megen Vægt paa, at Kongen i Patentet siger til Ridderskabet, at det skal indfinde sig „for videre at eifare vor allernaadigste Intention i denne Sag“. Det er en staaende Formular i saadanne Indkaldelseskort, og vi ser jo, at Ridderskabet ikke fik mere at vide end hvad det kunde lære ved at høre de to Akter oplæse.

fundet for godt at forene den forhenværende fyrstelige Andel af Slesvig med sin egen Del og igen for evigt at inkorporere den i sin Krone som et gammelt, ved Tidernes Ugunst afrevet Stykke“. Her har vi den statsretlige Forandring, Kongen foretager i Slesvig, og hvad den gaar ud paa, er jo meget klart; Frederik IV. forandrer den gottorpske Andels Stilling paa dobbelt Maade: dels forener han den med sin egen Del af Slesvig, dels indlemmer han den i sin Krone. Tillige bør det understreges, at hele Ændringen drejer sig om den fyrstelige Andel, medens den gamle kongelige Andel, som Danmarks Konger havde besiddet, lige siden Delingerne begyndte, lades ganske urørt.

Hertil svarer det nu, hvem Kongen befaler at aflægge Eden. Undersaatterne i den fyrstelige Del skal sværge, dertil ogsaa Ridderskabet; det var jo saaledes, at foruden at Kongen og Hertugen for hver havde haft sin særlige Andel i Slesvig, havde de i Fællesskab styret det hele og under sig haft de adelige Godser med deres Ejere, Ridderskabet, og idet Hertugen nu ved at miste sin Andel ogsaa var blevet trængt bort fra Fællesstyrelsen, maatte Ridderne da aflægge Ed til Kongen, ikke mere som deres Halvherre, men som deres eneste Landsherre. Saaledes drejer Edsaflæggelsen sig ogsaa kun om den gottorpske Del (med den dertil knyttede Del i Fællesregimentet), og modsat foregaar der ingen Edsaflæggelse i den kongelige Andel, som statsretligt lodes urørt. — Hvad selve Eden angaar, har det kun Interesse at fremhæve, at de sværgende lovede Troskab mod Kongen

og hans Efterfølgere „secundum tenorem legis regiae“, efter Kongelovens Lydende; at den i Danmark gældende Arvefølge maatte indtræde i det Øjeblik, da den gottorpske Del erklæredes for indlemmet i Kronen, var jo en Selvfølge.

Edsaflæggelsen og Eden stemmer da ganske med den statsretlige Bestemmelse, Kongen tog, og denne gaar jo, som vi har set, ud paa et dobbelt, paa at forene Fyrstedelen paa een Gang med den kongelige Andel i Slesvig og med Danmarks Krone. Dette er udtalt i de klareste Ord, men denne Dobbeltbestemmelse stod tidligere som en fuldständig Gaade.

Sagen er den, at hele det 19. Aarhundrede igennem gik man ud fra, at Frederik IV. havde haft en vis statsretlig Opfattelse, og ud fra den blev det ganske uforstaaeligt, hvorledes han i 1721 kunde foretage de to Ting med den gottorpske Andel, som han gjorde. Den Statsretslære, man tillagde Kongen, var først blevet skarpt formuleret i Aaret 1816 af Kielerprofessoren Falck. Han lærte, at det afgørende Punkt i Slesvigs Statsret forud for 1721, det var 1658; tvunget af Karl Gustav havde Frederik III. den Gang maattet tilstaa Gottorperen Souverainitet for hans Andel af Slesvig, men samtidig havde han saa formaaet det danske Rigsraad til at give ham den samme Stilling i den kongelige Andel. Fra da af var den kongelige Andel løsrevet fra Danmarks Krone, siden Lenshøjheden var ophævet, og hvad Arvefølgen angaar, gjaldt henede ene Mandslinien; at Danmark to Aar efter blev et Arverige i Frederik III.s

Slægt baade paa Mands- og Kvindesiden, fik ingen Betydning for det allerede udskilte Slesvig. Denne Lære vandt almindelig Tilslutning ikke blot blandt Slesvigholstenerne, men ogsaa i Danmark, og uden Skygge af Tvivl gik man ud fra, at ogsaa Kong Frederik IV. havde set Sagen paa samme Maade.

Paa denne Baggrund blev imidlertid Kongens Bestemmelser i 1721 aldeles ubegribelige. Han forenede Fyrstedelen paa een Gang med Kongedelen og med Kronen, men hvorledes kunde de to Ting passe sammen? Naar han forenede den med Kongedelen, blev den jo ved at være, hvad denne var, adskilt fra Danmark. — og dog forenede han den tillige med Kronen! Den samme Gaade kom igen ved Eden: Kongen lod sine nye Undersaatter sværge paa Kongelovens Arvefølge, d. v. s. Arveret ogsaa for Kvindelinen; men hvorledes kunde han gøre det i samme Øjeblik, som han forenede Fyrstedelen med Kongedelen, hvori ene Mandslinen havde Arveret? Ja, hvis han samtidig havde indlemmet den kongelige Andel i Kronen, saa blev det forstaaeligt, men det gjorde han jo ikke; han udtalte jo intetsomhelst om nogen Ændring med denne Del, saa lidt som han her lod Undersaatterne aflægge nogen ny Ed.

Her staar vi overfor det Grundproblem, som det 19. Aarhundrede forsøgte paa at løse; de Bestemmelser, Frederik IV. tog, var i Virkeligheden ganske uforenelige med den statsretlige Opfattelse, man tillagde ham. Naar jeg opstiller Problemet saaledes, vil enhver dog straks forstaa, i hvad Retning man maa gaa for at løse Knuden. Hvad Kongen har bestemt, det

har vi hans egne Ord for, og naar disse Ord ikke passer med den Statsret, man tillagde ham, ja saa ligger det rigtignok snublende nær at spørge, hvorfor vi da netop lader ham have denne statsretlige Opfattelse. Denne nærliggende Tanke naaede man imidlertid aldrig til det 19. Aarhundrede igennem, hvor meget man end studerede og stredes om disse Akter fra 1721; man gik derimod lige den modsatte Vej, og i fast Tro paa, at Frederik IV. havde hyldet netop den Statsret, som Falck docerede i 1816, søgte man ved voldsomme Omfortolkninger af Akterne at faa dem til at passe sammen hermed. Det gælder baade danske og slesvigholstenske Fortolkere, og naar disse overhovedet kunde komme til saa modsat Forstaaelse, som de gjorde, laa det netop i, at begge Parter var enige om en Forudsætning, som i sig selv gjorde det umuligt at forstaa, hvad Akterne udtalte.

Paa Forhaand kan det jo siges, at den Vej, man saaledes slog ind paa, var umulig; Kongens Bestemmelser er saa klare og tydelige, at de slet ikke tillader nogen Omfortolkning. Jeg skal da heller ikke indlade mig paa at følge disse ældre Fortolkningsforsøg i deres mange Enkeltheder, men nøjes med at pege paa de mest afgørende Vanskeligheder, som den ene eller anden Part fandt.

Slesvigholstenerne paastod, at Akterne ikke bragte anden Forandring i Slesvigs Forhold, end at Kongen nu blev Eneherre hernede; efter 1721 som før stod Hertugdømmet adskilt fra Kronen, under Mandslinien alene. Der er nu adskillige Ord i Akterne, der peger i anden Retning; afgørende er det,

at de tidligere fyrstelige Undersaatte aflægger Ed paa Arvefølgen efter Kongeloven, og Slesvigholstenerne nødtes her til at gribe den fortvivlede Udvej at paastaa, at Edens *Lex regia* ikke var Kongeloven. Med bedste Grund erklærede man fra dansk Side, at ingen Paastand kunde være mere urimelig.

De danske Fortolkere paastod, at ved Akterne inkorporerede Frederik IV. hele Slesvig i Danmarks Krone og undergav det Kongelovens Arvefølge. Dette var jo rigtigt nok for den gottorpske Dels Vedkommende; endda skal vi her siden se, at der kan være Tvivl om, hvorvidt dens Inkorporering var foretaget paa fuld retsgyldig Maade. Men den afgørende Vanskelighed laa i, at man skulde godtgøre det samme om Kongedelen, der jo hidtil havde staaet adskilt fra Kronen, og hvori Mandsliniens Arvefølge herskede, saaledes som ogsaa vore Talsmænd gik ud fra. Med Rette udtalte Slesvigholstenerne, at det var ganske ugørligt af Akterne at udlæse, at Kongedelens statsretlige Stilling i nogen Maade blev ændret, lige saa vist som der jo heller ikke her fandt nogen Eds-aflæggelse Sted*).

Saaledes stredes man om Forstaaelsen hele Aarhundredet igennem, og Striden syntes ganske endelos. Saa var det, at jeg slog ind paa en Vej lige modsat den, som begge de stridende Parter hidtil i største Enighed havde fulgt. Jeg begyndte med at gøre mig

---

*) En nærmere Belysning af den ældre danske Fortolkning gives nedenfor S. 102 ff.

klart, hvad Akterne indeholdt, hvad Frederik IV. havde bestemt, og saa spurgte jeg mig selv: hvilken Opfattelse maa den Mand have haft, der tog saadanne Bestemmelser? Regnestykket er i Virkeligheden ikke vanskeligt.

Naar Frederik IV. paa een Gang forenede Fyrsteandelen med sin Del og med Danmark, saa bliver der kun Mening deri paa eet Vilkaar, det nemlig, at Kongen betragtede Kongedelen som allerede forud knyttet til Kronen; gjorde han det, saa blev Fyrsteandelen, idet den forenedes med Kongedelen, jo ogsaa forenet med Danmark. Og ganske paa samme Maade: naar Frederik IV. lod de gottorpske Undersaatter aflægge Ed paa Kongelovens Arvefølge i samme Øjeblik, som han forenede dem med sine tidligere slesvigske Undersaatter, ja saa maa disse sidste efter hans Opfattelse allerede forud have været undergivne samme Arvefølge.

Denne Slutning er meget simpel og meget sikker, men den fører rigtignok til, at vi maa tillægge Frederik IV. lige den modsatte Opfattelse af, hvad man tidligere gjorde. Og ser man saa efter, hvad Grundlaget var for den sikre Overbevisning, man før havde paa dette Punkt, opdager man hurtigt, at Beviserne derfor staar i ganske omvendt Forhold til Sikkerheden; det viser sig, at man savnede saa godt som alt Bevis, eller rettere, man havde et eneste Bevis, en lille Historie, som den samtidige Andreas Hojer fortæller; men om denne har jeg godtgjort, at den aldeles ikke indeholder, hvad man troede, snarest det modsatte. Derimod kan vi ogsaa udenfor Akterne fra

1721 finde klare Beviser paa, at Frederik IV. og hans Mænd saa helt anderledes paa Slesvigs Statsret end Falck og alle hans Efterfølgere siden 1816.

Vi har hørt, hvorledes Edsformularen betegner den fyrstelige Andel som et ved Tidernes Ugunst fra Kronen løsrevet Stykke; tilsvarende siger Kongen i Patentet, at han nu har taget Fyrstedelen „igen“ i Besiddelse „som et i besværlige Tider uretmæssig fra Danmarks Krone afrevet Pertinens“. Hvad er det nu for en Løsrivelse, her peges paa? Tilhængerne af Falcks Doktrin svarede: naturligvis 1658, thi da blev Slesvig jo først statsretligt adskilt fra Danmark, som gav Afkald paa sin gamle Lenshøjhed. Det er imidlertid sikkert og vist, at Frederik IV. slet ikke tænkte herpaa; det kan vi, som A. D. Jørgensen har paavist, se af Datidens danske Stridsskrifter mod Gottorperne. Slesvig, hedder det heri, blev første Gang afrevet fra Danmark i 1326, da den kullede Greve fik Landet som Arvelen. Saa kom det tilbage i 1460, da Kristian I. blev Hertug i Slesvig, men ganske vist, kort efter blev Halvdelen af Slesvig atter løsrevet, idet Kong Hans delte Hertugdømmet med sin Broder Frederik. Igen forenet helt med Kronen ved Frederiks Tronbestigelse i Danmark skete saa den sidste Løsrivelse, da Kristian III. delte Hertugdømmet med sine Brødre i 1544. Se, dette var Frederik IV.s Grundsyn. Ud herfra interesserede han sig forholdsvis lidt for, hvad der skete 1658; at Gottorperne fik Souveræniteten, var kun en yderste Konsekvens af, hvad der allerede var sket ved Delingen, og at Kong Frederik III. selv fik det for sine Arvinger, det traadte ganske

i Skygge for den Souverainitet, han to Aar efter opnaaede i Danmark med dens mere udstrakte Arveret. Datiden var altsaa overhovedet ikke inde paa hele den theoretiske Tankegang, der herskede i det 19. Aarhundrede; man sagde ikke: Kongen har nok sin Del af Slesvig, men han har den kun som Hertug, ikke som Konge, og altsaa er ogsaa hans Del løsrevet fra Kronen. Nej, hvad Kongen havde, ubestridt og under sin fulde Magt, det havde han, og modsat, hvad Grev Gert havde, hvad Gottorperne sad inde med, det var løsrevet, selv om det ved et formelt Lensbaand var knyttet til Kronen. Man saa praktisk og politisk paa Sagen, ikke statsretligt og doktrinært.

Paa denne Baggrund bliver det fuldt forstaaeligt, hvorledes Frederik IV. handlede i 1721. Han ofrede ikke en Tanke paa den gammelkongelige Del, hvori den danske Konges Myndighed ikke bestredes af nogen; med den var alt allerede i Orden, og her indførtes ingensomhelst Forandring. Den erobrede fyrstelige Del derimod forenede han med denne kongelige Andel, og deri laa jo med det samme, at den blev knyttet til Kronen. Dobbeltigheden i Kongens Bestemmelse, Edsaflæggelsens Omraade og Edens Indhold, alt bliver lige forstaaeligt.

Dette er da min Løsning af Spørgsmaalet 1721. Den endeløse Strid mellem Slesvigholstenere og Danske er bragt ud af Verden, fordi jeg har paavist, at begge Parter havde een fælles Fejl, den, at de tillagde Frederik IV. en statsretlig Opfattelse, der var lige den modsatte af den, han virkelig nærede. Opgiver man det, saa kan man forstaa Akternes klare Ordlyd; alle

de kunstlede og umulige Fortolkninger, som man tidligere blev tvunget ind paa, bliver overflødige; hvert Ord kan tages ganske naturligt og ligefremt. Jeg vover at paastaa, at rent historisk set er det fuldt og sikkert klaret, hvad der foregik, og jeg er blevet styrket i denne Overbevisning ved den Tilslutning, jeg har fundet hos kyndige danske Historikere, ikke mindre dog ved Tarveligheden af de Argumenter imod min Opfattelse, som er ført i Marken af min hidtil eneste Modstander, Inspektør Lauridsen.

Er man efter min Mening naaet til fuld Klarhed over, hvad der historisk skete i 1721, kan man derimod ikke med saa stor Sikkerhed udtale sig om, hvad der statsretligt kom ud af Frederik IV.s Bestemmelser, og særlig kan der, som allerede antydet, rejses Tvivl om, hvorvidt han virkelig fik den gottorpske Del inkorporeret i Kronen. Det er vel ganske klart, at han selv mente, at dette laa i den Ordning, han indførte, og i Datiden saa de fleste det sikkert paa samme Maade; men der lyder dog ogsaa andre Stemmer og det meget vægtige. De største Autoriteter paa statsretligt Omraade i Datidens Danmark var sikkert Holberg, Gram og Hojer. Af disse har de to sidste skarpt udtalt, at Slesvig ikke kunde betragtes som inkorporeret i Kronen, og jeg tror, at Holberg har haft den samme Opfattelse. Hvorledes hænger det sammen?

Sagen er den, at de to Akter fra 1721 paa dette Punkt ikke stemmer godt overens. Akterne er overhovedet udarbejdede ret skødesløst, og da de dertil er underkastet flere Omarbejdelser, er der ved de derved skete Tilføjelser kommet Ting ind i dem, som ikke helt passer sammen; det sidste er netop Tilfældet her og har maaske skæbnesvangre Følger. I Eden hedder det vel, at Patentet gaar ud paa at inkorporere Fyrstedelen i Kronen, men i Patentet selv synes det rigtignok ikke at staa. Aarsagen dertil er let at fatte for os, som ikke blot kender Akterne i den Form, hvori de fremlagdes for Offentligheden, men ogsaa alle Forarbejderne dertil; disse viser nemlig, at den hele Tanke om Fyrstedelens Indlemmelse i Kronen ikke straks var fremme, men at man i Begyndelsen kun tænkte paa at udtale, at Fyrstedelen skulde forenes med den kongelige. Oprindelig stod der da ogsaa i Patentet simpelthen, at Kongen havde besluttet at forene Fyrstedelen med sin Del (*selbigen Antheil mit dem Unsrigen zu vereinigen*). Saa føjede man hertil: *und zu incorporiren*; men betyder det: inkorporere i Kronen? Ja, det ligger nær efter vor Sprogbrug, fordi vi et Aarhundrede igennem har talt saa meget om Slesvigs Inkorporation, men saaledes kunde Datiden ikke let forstaa det. Naar der nu stod: *mit dem Unsrigen zu vereinigen und zu incorporiren*, og der vel at mærke ellers intetsteds i Akterne var Tale om Danmark eller Kronen, saa var det den naturlige Forstaaelse af Ordene, at *incorporiren* blot er en Forstærkelse af *vereinigen*, og at Sætningen altsaa skal oversættes saaledes: forene og inkorporere Fyr-

stedelen med vor Andel. At Ordene maa forstaas paa den Maade, derfor har paa dansk Grund først A. D. Jørgensen udtalt sig, og han har bl. a. paavist med gode Exempler, at naar det støder os at sige: inkorporere med, var det netop Datidens Sprogbrug. Til denne Opfattelse har jeg sluttet mig, og at Samtiden virkelig har forstaaet Ordene paa samme Maade, kan nu godtgøres ved en samtidig officiel Oversættelse, som Hr. Lauridsen har fremdraget; i den staar nemlig: „forene og inkorporere med vores samme Andel“, saaledes at man her umuligt efter inkorporere kan indskyde et underforstaaet: i Kronen. Disse Udtryk blev nu i Patentet staaende uforandrede; derimod indskød man senere i Eden: „(inkorporere) i Kronen som et afrevet Stykke“, men i Patentet nøjedes man med paa et andet Sted at tilføje de førnævnte Ord om det afrevne og nu atter genvundne Pertinens, Ord, der ikke med Rette kan siges at udtrykke en Inkorporation.

Med andre Ord, medens man fik Eden rettet, saa at den passede til det Ønske, der var fremkommet om at udtale Fyrstedelens Inkorporation i Kronen, synes man ikke at have faaet Patentet bragt i Overensstemmelse hermed. Jeg siger: synes, thi jeg holder det altid for rigtigt, at man nøje angiver, hvad man kan sige med fuld Sikkerhed, og hvad der kun er yderst sandsynligt. Det sidste gælder her, thi helt umuligt er det ikke, at Kancelliet ved at tilføje Ordene *und zu incorporiren* alligevel har tænkt paa en Inkorporation i Kronen. Saa har det rigtignok udtalt denne paa en saa skødesløs Maade, at det intet Under er, at Sæt-

ningen allerede i Samtiden blev misforstaaet, hvad jo den gamle Oversættelse viser. Men meget sandsynligere er det ganske vist, at A. D. Jørgensen har Ret i sin Forstaaelse.

Holder vi os da dertil, staar det altsaa saaledes, at den Inkorporation i Kronen, som Eden taler om, den findes ikke i Patentet, der dog er det egentlige Udtryk for Kongens Vilje. Men ikke nok hermed: Eden siger jo ikke, at det i sig selv er Kongens Bestemmelse at inkorporere i Kronen, men den siger, at Patentet indeholder dette, — og naar det nu ikke er Tilfældet. kan Edens Udtryk saa have nogen Betydning? Man kan dog med god Grund sige, at fordi Eden er skødesløst affattet og siger noget urigtigt om Patentet, kan dette ikke forandre Patentets Mening.

Disse Betragtninger er det, som har fort mig til at sige, at jeg hælder til den Mening, at Frederik IV. i Virkeligheden ikke har faaet gennemført den Inkorporation af den gottorpske Del i Kronen, som han sikkert tilsigtede*). Jeg har ikke udtalt det som en afgjort Sandhed, men kun som noget, jeg ansaa for sandsynligt; ikke des mindre har denne Ytring vakt megen Vrede. Det har ikke overrasket mig; hvad jeg har sagt herom, er imidlertid vel overvejet, og jeg tror, at jeg har gjort klogt i ogsaa paa dette Punkt

*) Man mærke nøje, at det er saaledes, jeg ser Sagen: jeg tvivler ikke om, hvad Kongen vilde opnaa, heller ikke om, at han selv troede at have opnaaet det. Naar Hr. Lauridsen da stadig søger at bekæmpe min Tanke ved at fortælle, hvad det var, Kongen mente, er det ganske at skyde forbi.

at tale helt ud. Naar vi er nødt til overfor Spørgsmaalet 1721 at indtage en ny Stilling, saa gælder det, tror jeg, at vi bør tage Stillingen, hvor vi kan staa ganske uimodsigelig fast. Heller end at forsvare skrøbelige Skanser, maa vi lade være at besætte dem, og Paastanden om, at den gottorpske Dels Inkorporation blev juridisk korrekt gennemført, er netop en skrøbelig Skanse. Naar Slesvigholstenerne imod den kan føre selve Hovedsætningen af Patentet i Marken og sige, at den Forstaaelse af denne Sætning, de kæmper for, den er i Danmark billiget baade af A. D. Jørgensen og af Erslev, naar de kan sige, at i selve Frederik IV.s Tid viser den officielle danske Oversættelse den samme Forstaaelse, naar de endelig kan pege paa, at hverken Gram eller Hojer troede paa en Inkorporation, ja saa er Skansen meget vanskelig at forsvare. Og sidst, men ikke mindst vil jeg sige: Skansen er ikke blot skrøbelig, men den er ganske unyttig, thi den kan slet ikke hjælpe os til at forsvare Danmarks Ret til Slesvig.

Det sidste maa jeg forklare lidt nærmere. Ved min Fortolkning af Akterne er der fremkommet et nyt retsligt Problem. Jeg siger: Frederik IV. handlede som han gjorde, i den Overbevisning, at Kongedelen var et Stykke af Danmark, underkastet Kongelovens Arvefølge; men Spørgsmaalet bliver da: havde han Ret i denne Overbevisning. Det er et Spørgsmaal, jeg ikke har undersøgt til Bunds; jeg maatte først opklare, hvad der skete i 1721, og ogsaa have faaet denne Opfattelse anerkendt, før jeg turde vove mig dertil, og endda kan det være tvivlsomt, om der er

Materiale nok til her at naa til fuld Klarhed. Forelobig er min Tanke imidlertid den, at naar Kongen ansaa Kongeloven for gældende for den kongelige Andel, lader det sig vistnok forsvare; Kongeloven udtaler selv, at alt, hvad Kongen ejer med fuld Ret, skal gaa udelt i Arv, og paa den Konto kan man nok faa den gammelkongelige Andel med. Anderledes staar det, naar Kongen ogsaa mente, at Kongedelen allerede udgjorde en ligefrem Del af Danmark; jeg i det mindste indser ikke, at denne Mening kan holdes oppe. Det er en Kendsgerning, at Danmarks Souverainitet over den kongelige Andel 1658 blev overdraget Frederik III. og hans mandlige Efterkommere; den tilkom da Frederik IV. som Herre henede, ikke som Konge i Danmark. Dette kunde naturligvis forandres, men dertil hørte i det mindste en Erklæring desangaaende, et Kongeord om, at nu inkorporeredes denne Del i Danmark, men et saadant foreligger sikkert ikke. Jeg fattet godt, at Frederik IV. kunde have en anden Opfattelse; den danske Regering tog ikke synderlig dybt eller skarpt paa Spørgsmaalet, og det vilde være meget vanskeligt at sige, hvad Kongen egentlig mente med Ordet inkorporeret. Men for os med vore skarpere statsretlige Begreber bliver det vistnok ugørligt at hævde, at Kongedelen forud for 1721 var inkorporeret i Danmark.

Staar det saaledes til, synes det ret unyttigt at kæmpe for, at Frederik IV. inkorporerede den gottorpske Andel i den danske Krone, thi der er ringe Glæde ved at faa denne Del ind under Danmark, naar Kongedelen bliver udenfor. Eller man kan tage det

omvendt og sige, at hvis det kan godtgøres, at Kongedelen forud var inkorporeret, saa bliver det ganske unødvendigt at bevise, at Frederik IV. udtrykkelig har udtalt Fyrstedelens Inkorporation; thi det er jo saa tilstrækkeligt at holde fast ved, at han forenede denne Del med Kongedelen; var den sidste et Stykke af Danmark, blev Fyrstedelen det jo ogsaa. Se, derfor er det, jeg mener, at vi spilder vort Krudt til ingen Nytte ved at besætte denne skrobelige Skanse.

Ved at belyse, hvad der statsretligt ligger i Tildragelserne 1721, er jeg allerede kommet ind paa at tale om Danmarks juridiske Ret til Slesvig.

Saaledes som vi tidligere saa Danmarks Ret, kunde den sammenfattes i to Sætninger: 1) Slesvig er et ældgammelt dansk Land, og 2) Slesvig blev 1721 inkorporeret i Danmark. Den første Sætning, saa sand den end er, var jo nemlig ikke nok; i Tidens Løb var Slesvig blevet mere og mere udsondret, og afgørende var det især, at Kronen i 1658 havde opgivet sin Lenshøjhed. Modstykket til 1658 var imidlertid 1721, den da foretagne Inkorporation. — Standpunktet var klart og tydeligt. Det havde blot den ene Fejl, at vi aldrig kunde formaa vore Modstandere til at indrømme, at der i 1721 var sket det, som vi paa-stod; Slesvigholstenerne stod her murfaste i deres Nægtelse af den danske Paastand, og efterat vi nu har

set, hvad der virkelig foregik, og at alt, hvad der skete, drejede sig ikke om hele Slesvig, men ene om Fyrstedelen, kan vi jo egentlig ikke undre os over, at vore ældre Talsmænd ikke evnede at overbevise deres Modstandere, selv om de med nok saa megen Ret angreb den Fortolkning, Slesvigholstenerne selv gav af 1721. Efter hvad jeg har forklaret, var det jo netop saaledes, at begge Parter havde den største Ret i, hvad de indvendte mod Modpartens Fortolkning, men selv ikke kunde sætte en bedre i Stedet.

Efter den rette Forstaaelse af 1721 kan, hvad der da skete, ikke blive det skarpe Modstykke til 1658, en Inkorporation, der opvejede den da foretagne Exkorporation, og det er jo i sig selv forstaaeligt nok, siden vi netop ved, at Frederik IV. slet ikke betragtede 1658 som den egentlige Ulykke. For Kongen stod det saaledes, at hvad han nu gennemførte, det var Modstykket til tidligere Tidens Løsrivelse af Slesvig; havde der før dels i hele Slesvig, dels i den fyrstelige Del siddet fremmede Herrer, skulde Danmarks Konge fra nu altid tillige være Herre over hele Slesvig. Dette opnaaedes da ogsaa derved, at fra 1721 gjaldt Danmarks Arvefølge ogsaa for Slesvig, Arvefølgen efter Kongeloven for baade Mands- og Kvinde- linien, dertil Lovens strenge Bud om, at alt dette skulde gaa udelt i Arv. Derved var jo praktisk set Danmark og Slesvig knyttet fast sammen for en uoverskuelig Fremtid, og Sammenknytningen var saa stærk, at Kongen og det store Flertal i hans Tid godt kunde betegne denne Sammenknytning som en Inkorporation af Slesvig i Kronen. Derfor finder vi ogsaa dette Ud-

tryk baade i Edsformularen og ofte i samtidige Udtalelser; et andet er, at vore strengere Begrebsbestemmelser ikke tillader os at bruge det, hvor der kun er Tale om en fælles Herre, selv om Baandet ved Kongelovens Bestemmelser var ganske uløseligt.

Praktisk var i Virkeligheden alt vundet ved Ordningen 1721, men den Inkorporation, som vi saa nødig opgiver, kan vi jo ikke finde her; vi kan maaske, men ogsaa kun maaske faa den for den fyrstelige Dels Vedkommende, sikkert ikke finde noget her om Kongedelen. Men deri ligger dog ingenlunde, at vi ikke alligevel skal holde fast ved, at Slesvig er et Stykke af Danmark; vi skal blot, i Stedet for at bevise det ud fra 1721, vende vore Tanker mod 1658. Hvad der skete den Gang, har jeg flere Gange berørt; Danmark opgav sin Lenshøjhed til Fordel for dels Kongens, dels Gottorperens Mandslinie. Men vel at mærke ogsaa kun dette. Danmarks Krone gav ikke Afkald paa sin Lenshøjhed til evige Tider, Slesvig blev ikke et souveraint Land. Nej, Kronens Højhed forsvandt ikke, men den hvilede; naar begge Mandslinierne uddøde, vilde den af sig selv leve op igen. Dette er den ganske utvivlsomme Forstaaelse af Indrømmelserne i 1658; saaledes blev det allerede hævdet fra dansk Side under den gamle Strid, men den Gang lagde man ringe Vægt derpaa, fordi man mente, at 1658 helt var blevet slettet ud 1721. Nu maa vi i Virkeligheden bygge vor Ret paa 1658 lige saa vel som paa 1721.

Det statsretlige Forhold er da det, at siden 1721 holdtes Slesvig sammen med Danmark paa to Maader. 1721 sikrede de to Lande for Kongens Efterfølgere paa

Tronen, først efter Mandslinien, siden paa Kvindesiden, men netop i det Øjeblik, da Mandslinien uddøde, vilde Slesvig efter Bestemmelserne i 1658 af sig selv glide ind under Danmark. Er 1721 alene ikke den Klippe, hvorpaa Danmarks Ret hviler, saa er, rettelig forstaaet, 1658 og 1721 de to Grundsten, der tilsammen bærer Danmarks Ret fast og sikkert nok.

Er det paa den Maade, vi nu maa forsvare vor historiske Ret til Slesvig, indrømmer jeg gerne, at dette Dobbelt svar ikke er saa skarpt og klart som det gamle Svar. Men det er det rigtige Svar, og vi kan have godt Haab om at faa det anerkendt. Alle-rede under den gamle Strid gik Slesvigholstenerne nogenlunde ind paa den danske Tydning af 1658, og hvad 1721 angaar, er den Forklaring, jeg har givet af Akterne, saa indlysende rigtig, at jeg dog vil tro, at Tysklands Historikere vil gaa med til den. Hvis saa er, betyder dette da, at Slesvigholstenernes Hovedangreb paa vor Stilling maa opgives.

Deres Hovedangreb, siger jeg, thi vi maa ikke glemme, at Slesvigholstenerne, kloge og skarpsindige som deres Fortolkere var, ogsaa havde en Reserve, som de holdt rede til at rykke ud, om Hovedangrebet skulde blive slaaet tilbage. De sagde til os, at vi havde ganske Uret i, hvad vi paastod, der var sket i 1721; men de tilføjede: Hvis Frederik IV. virkelig har gjort det, I paastaar — hvad vi bestemt nægter —, ja saa savner vi dog Beviset for, at han havde Ret til at handle saaledes. Med andre Ord, foruden

det historiske Angreb havde Slesvigholstenerne et rent juridisk; de paastod, at en Indførelse i Slesvig af Kongelovens Arvefølge i sig selv var i Strid med Lov og Ret og derfor umulig.

Sagen er den, at efter Slesvigholstenernes Opfattelse havde fra gammel Tid hele den oldenborgske Slægt Arveret til Slesvig og det regnet efter Mandslinien; nærmere var det saaledes, at efter den kongelige Linie fulgte Gottorperne, efter dem igen den yngre kongelige Linie, Sønderborgerne, som i det 19. Aarhundrede var repræsenteret af Augustenborgerne. Ud herfra opstillede de da deres Reserveangreb paa Ordningen i 1721. Naar Frederik IV. indførte Kongelovens Arvefølge i Slesvig, betød det jo at slaa en Streg over de andre Liniers Arvekrav, og det kunde han ikke gøre med Rette. Siden blev Sagen vel ordnet med Gottorperne ved de bekendte Mageskiftetraktater; fra Sønderborgerne foreligger der derimod intet Afkald, og Augustenborgernes Arvekrav er da ikke rokket ved Frederik IV.s ulovmedholdelige Bestemmelse.

Overfor dette Slesvigholstenernes Reserveangreb værgede vi os naturligvis ogsaa under den gamle Strid, men vi havde den Gang saa travlt med at forsvare selve de danske Paastande om, hvad der historisk var sket i 1721, at vore Forkæmpere kun kom forholdsvis lidt ind paa den rent juridiske Side af Sagen, og hvad de sagde derom, var rigtignok ikke alt lige overbevisende. Yndet var det især at tale om, at Frederik IV. havde Ret til at bestemme over Slesvig, fordi han havde erobret det; at han saaledes byg-

ger paa Krigens Ret, er endnu Hovedsynspunktet hos A. D. Jørgensen, hvor han kommer ind paa denne Side. Jeg tilstaar, at dette staar for mig som ganske umuligt. Lad være, at Kongen kunde paaberaabe sig Krigens Ret overfor Gottorperne, der havde forbrudt sig imod ham, og som han havde erklæret for Fjende. Men de skikkelige Sønderborgere havde jo ikke gjort noget ondt, mod dem var der ikke ført Krig, og jeg fatter ikke, at de kunde lide noget Skaar i deres Arverettigheder ved Gottorpernes Optræden.

Heldigvis er der dog meget andet, der kan anføres mod den Arveret, Slesvigholstenerne tillagde Sønderborgerne. Disses Fremtidsret til Slesvig blev før 1660 anerkendt ved, at de fik Forlening paa en Del af Hertugdømmet med dertil knyttet „Fælleshaand“ for det hele, men det synes sikkert, at et saadant Lensbrev aldrig blev tilstaaet dem efter 1660, og naar de i Stedet fik en saakaldt „Muthseddel“, d. v. s. en Anerkendelse af, at de havde bedt om Forleningen, kan en saadan dog vist ikke fuldt ud erstatte selve Forleningen. Fremdeles kan man pege paa, hvorledes to af Sønderborgerne og blandt dem Augustenborgernes daværende Hoved 1721 svor til Kongen og hans Efterfølgere efter Kongeloven, lad end være, at de gjorde det i deres Egenskab af Godejere, og at en saadan Ed ikke helt svarer til et Afkald. Endelig maa det fremhæves, at hen i det 18. Aarhundrede ophørte Sønderborgerne endog med blot at bede om Forleningen; den sidste Muthseddel til dem er fra 1767.

Alt dette er stærkt; om det er fuldstændig afgørende, tør jeg ikke sige, og overhovedet er hele

dette Spørgsmaal yderst indviklet og endnu ikke historisk fuldt opklaret. Skulde jeg i Fyrrerne have bekæmpet Slesvigholstenernes Paastande paa dette Omraade, vilde jeg have sagt alt det, men dog især have lagt Vægten paa nogle andre, mere praktiske Betragtninger. Man burde først og sidst have indskærpet, at hvis Sønderborgerne havde nogle — højst tvivlsomme — Arvekrav, saa var det højeste, de kunde kræve, dog kun at faa Slesvig som Len. Det er jo efter Ordningen 1658 en given Ting; Souverainiteten tilstodes kun Kongens og Gottorperens Mandslinie; Sønderborgerne havde ikke det mindste Krav paa en saadan Stilling, og de stod jo ogsaa i Tiden efter 1658 som Lensmænd af Danmarks Krone for deres Lodder. Men en Udsigt for Augustenborgerne til at faa Slesvig som Len var lidet tilfredsstillende for dem selv og ganske utilfredsstillende for deres Tilhængere, og ude i Europa havde det haft den most udmærkede Virkning at slaa det fast. Diplomaterne havde Respekt for Arvekrav paa et souveraint Land; men havde man kunnet faa dem til at forstaa, at det her kun drejede sig om Lenskrav, saa tror jeg, at de havde trukket paa Skulderen og sagt, at Len og Lensrettigheder var noget, der ikke hørte hjemme i det 19. Aarhundrede.

Ved Siden deraf burde man stærkt have staaet paa, at det aldrig kunde gaa an saaledes at underkaste gamle Regeringshandling en ny Prøvelse ved at spørge, om de var lovmedholdelige efter vore Retsbegreber, naar Samtiden havde modtaget dem uden Tvivl. Hvilken Udsigt til endeløs Strid og Kiv vilde der ellers ikke aabne sig rundt om i Europa! Da Fre-

derik IV. skred til Ordningen i 1721, tænkte man sig, at Sønderborgerne maaske vilde møde og protestere; havde de gjort det, nu vel, saa havde Spørgsmaalet naturligvis været aabent. Men de undlod det ganske, ja som sagt, to Medlemmer af Huset deltog selv i Eds-aflæggelsen og viste derved tydeligt, at de ikke havde noget at indvende.

Saaledes staar vi vel overfor Slesvigholstenernes Reserveangreb. Imidlertid er dette Angreb efter sin Karakter mere juridisk end historisk, og jeg, der ikke er Jurist, skal da ikke fordybe mig mere heri.

Da jeg offentliggjorde min Undersøgelse om 1721, var jeg forberedt paa, at den vilde vække megen Vrede. Denne er da heller ikke udeblevet, selv om den offentlig kun er kommet til Orde ved flere Artikler af Skoleinspektør Lauridsen i „Nationaltidende“. Grundtonen hos ham er, at jeg er enig med Slesvigholstenerne paa det væsentligste Punkt, og at jeg myrder Danmarks gode Ret. Naturligvis maa jeg dertil svare, at jeg kun har haft een Opgave, at sige, hvad der efter min Overbevisning er sandt. Men er de Resultater, min Sandhedssøgen har ført mig til, virkelige, som Hr. Lauridsen antyder?

Først min Stilling til Slesvigholstenismen. Dennes Lære sammenfattes jo i tre Sætninger: Slesvig er et souveraint Land; Slesvig horer uadskilleligt sammen med Holsten; i det forenede Slesvig-Holsten har ene

Mandslinien Arveret. Ud fra mit Standpunkt staar det saaledes til hermed: Slesvig er aldrig blevet et souveraint Land; Danmark gav i 1658 ikke Afkald paa sin Souverainitet over Landet, men overlod den kun til Kongehertugen og Gottorperen for deres mandlige Efterkommere. Slesvig er ikke uadskilleligt forenet med Holsten, thi 1721 indførte Frederik IV. en Ordning i Slesvig, hvorved Arvefølgen her blev forskellig fra Holstens og vilde medføre, at de to Lande en Gang gled bort fra hinanden. Og hvad den tredje Sætning angaar, saa er Hovedresultatet af min Undersøgelse det samme, som vore Forkæmpere gjorde gældende i Fyrrerne, det, at Kongelovens Arvefølge siden 1721 gjaldt i hele Slesvig.

Heri ligger da allerede, at jeg ikke „myrder“ Danmarks gode Ret. Jeg siger: vi skal ikke forsvare den paa den Maade, vi gjorde i Fyrrerne. Vore Forkæmpere havde der ført os ind paa en Fortolkning, som aldrig vandt almindelig Anerkendelse, og som hos os selv har haft den Skæbne, at A. D. Jørgensen underkendte den paa Hovedpunktet; naar han alligevel naaede det samme Resultat som hans danske Forgængere, skete det ene ved en fantastisk Konstruktion, hvis Uholdbarhed er saa indlysende, at jeg her slet ikke skal indlade mig paa den. Ulykken var, at han saavel som alle vore tidligere Talsmænd ikke var naaet til Bunds i Sagen; de arbejdede alle med en Forudsætning, som de havde lært af Slesvigholstenerne, og som gjorde det hele ganske ubegribeligt.

I Modsætning dertil er min Fortolkning af 1721 den første helt igennem danske, og den har derfor og-

saa ført til at forstaa, hvad Frederik IV. udførte. Han var en god dansk Mand, og hans Hensigt var den, som man tillagde ham allerede i Fyrrerne, at knytte hele Slesvig fast til Kronen. Men nu først fatter man, at han for at naa dette Maal ikke rørte ved den gamle kongelige Andel, som efter hans Overbevisning allerede var, hvor den burde være; ligesom hans Politik havde det praktiske Formaal at blive af med Gottorperen i Slesvig, saaledes havde hans statsretlige Ordning det Hovedmaal at sikre Kronen Besiddelsen af den forhenværende fyrstelige Andel. Vi kunde vel have ønsket, at han og hans Raadgivere havde løst Spørgsmaalet paa en theoretisk mere tilfredsstillende Maade, men hvad de opnaaede, var godt nok, Slesvigs faktiske Uadskillelighed fra Danmark. Og hvad 1721 ikke giver os helt, det ligger heldigvis i 1658.

Saaledes opgiver jeg ikke Danmarks Ret, men forsvarer den kun paa en anden Maade end før, og den Stilling, jeg anviser, er stærk nok til at modstaa alle Angreb. Overfor Slesvigholstenernes Reserveangreb staar vi nu som tidligere, maaske ikke bedre, men sikkert heller ikke svagere. Men Hovedangrebet er nu en Gang det vigtigste, og medens vi ikke formaaede at værne vor gamle Fortolkning af 1721, skal det nok vise sig, at den nye historisk er uangribelig.

Vi er vante til i Danmark at sige Forræder til den, der gaar en national Indbildning imod. Da vore Generaler i 64 gik tilbage fra Danevirke, lød Ordet stærkt nok; nu er der ingen, der gentager det, og vi ved jo endog, at Preusserne varmt ønskede, at vi

skulde være blevet staaende. Jeg har den Overbevisning, at saaledes vil det ogsaa gaa overfor mig. Hvad jeg har sagt, er netop dette: Lad os gaa tilbage fra dette Danevirke, der kun tilsyneladende forsvarer hele Slesvig; lad os bide os fast paa Dybbøl, thi ogsaa derfra kan vi forsvare Slesvig og gøre det med blankt Skjold, med fuld Tillid til vore Vaaben.

Tillæg: De ældre Fortolkningsforsøg.

Beviset for, at min Fortolkning er rigtig, er især, at den forklarer alle Udtryk i Akterne paa den mest ligefremme Maade; dertil kommer, at den Opfattelse, som jeg tillægger Frederik IV. ud fra Akterne, ogsaa ses i Datidens danske Stridsskrifter. Men en god Modprøve er det, at de tidligere Fortolkere ud fra den modsatte Baggrund aldeles ikke har formaaet at forklare Akterne og deres Udtryk. Ovenfor har jeg desangaaende kun sagt et Par Ord, men for den i Sagen mere interesserede tilføjes her en lidt nærmere Redegørelse.

At godtgøre, at Slesvigholstenerne tog fejl, er for Læserne af dette Tidsskrift ganske overflødigt; snarere bør man pege paa, at der dog var megen Logik i deres Forklaring, vel at mærke, naar man gaar ud fra den Forudsætning, de havde faaet anerkendt ogsaa af deres danske Modstandere, den, at Kongedelen forud for 1721 var adskilt fra Danmark, undergivet Mandsliniens Arvefølge. Slesvigholstenernes Hovedtanke var, at Frederik IV.s Ordning først og sidst maa læses ud af Patentet, og at Hovedordet i dette var, at Kongen forenede og inkorporerede den fyrstelige Andel med sin egen; det er jo den Forstaaelse, som baade A. D. Jørgensen og jeg ogsaa holder paa. Men denne Forstaaelse, forbundet med den urigtige Forudsætning, giver saa som Resultat: Slesvigs vedblivende Stilling adskilt fra Danmark og

under Mandslinien. At dette kom i Strid med andre Ord i Akterne, er vist nok, men man bør ikke være blind for, at det var en meget stærk Stilling, Slesvigholstenerne indtog; den falder i Virkeligheden først, naar man bryder Forudsætningen ned, saaledes som jeg har gjort det.

Om den ældre danske Fortolkning kan man med Rette sige, at dens Resultater ikke var meget langt fra Sandheden; men Ulykken var, at vore Talsmænd ikke havde løsrevet sig fra den af Slesvigholstenerne dikterede Forudsætning. Dette nødte dem til at forsøge paa at bevise, at Frederik IV. i 1721 gjorde det samme med Kongedelen, som han virkelig gjorde (eller i alt Fald tilsigtede) med Fyrstedelen; de maatte godtgøre, at han ogsaa inkorporerede Kongedelen i Kronen, og at Undersaatterne her forpligtedes paa Kongelovens Arvefølge, siden de jo indrømmede, at hverken det ene eller det andet gjaldt forud for 1721. Lad os da se, hvorledes de prøvede paa at fore dette Bevis.

At Undersaatterne i Kongedelen 1721 underkastedes Kongelovens Arvefølge, syntes jo ganske udelukket, siden det stod fast, at der i Kongedelen ikke blev aflagt nogen ny Ed. For at komme udover denne Vanskelighed, fremsatte vore Forkæmpere den Theori, at ved Edsaflæggelsen i 1721 havde den Ed, der blev aflagt rundt om i den fyrstelige Andel, kun ringe Betydning; af afgørende Vigtighed var derimod den Ed, Ridderskabet svor paa Gottorp den 4. September, thi Ridderskabet, sagde man, var Hertugdømmets politiske Repræsentation, og hvad det besvor, det gjaldt for hele Slesvig. Med andre Ord, Ridderskabet optraadte som Hertugdømmets Stænder; det var her samlet til Landdag.

Dette Svar var en ren Gætning, thi det er sikkert nok, at Ordet Landdag intetsteds nævnes i Akterne, og det var allerede en slem Fejl; at Slesvigholstenerne skulde bøje sig for en Gætning, som ikke

lod sig bevise, var jo ganske urimeligt. — Men værre er, at selve Gætningen er meget usandsynlig. Bortset endda fra, at til en Landdag hørte ikke blot Ridderskab, men ogsaa Stæder, er det en Kendsgerning, at de danske Konger siden Souverainitetens Indførelse ivrigt havde stræbt at undgaa at indkalde en Landdag, og paa et Hovedpunkt var det virkelig lykkedes dem; netop en Hyldingslanddag havde siden aldrig fundet Sted, og man fatter let hvorfor. Hyldingslanddagen, paa hvilken Stænderne fremsatte deres Besværinger over den foregaaende Hertugs Styrelse og fik Løfte om at faa dem afhjulpne, den tilkommende Hertugs Ed paa at opretholde alle Privilegier, alt forud for at Undersaatterne skred til at hylde ham, det var Ting, der var dybt saarende i en enevældig Konges Øjne. — Og det allerværste er, at Landdagstheorien ganske kan modbevises, idet det er sikkert, at Frederik IV. udtrykkeligt sørgede for, at Ridderskabet ikke skulde have Lov til at optræde som Korporation, langt mindre føle sig som Landdag. Naar der tidligere var aflagt Ed, havde denne altid været formet som Ed af en Korporation: Vi Ridderskabet i Hertugdømmet Slesvig sværger. Saaledes stod det ogsaa 1721 i de første Udkast til Edsformularen, men i sidste Øjeblik blev det forandret; man opgav Helhedsformen og lod Eden lyde paa Enkeltmand: Jeg sværger. Hvad dette betød, kan der slet ikke være Tvivl om, saa meget mindre som der samtidig indførtes i Patentet, at hvor Kongen før havde lovet, at Privilegierne skulde staa ved Magt, kom der nu i Stedet til at staa nogle tomme Ord om, at Kongen vilde vise Undersaatterne sin Gunst og Naade. Naar Frederik IV. saaledes bestemt gik ud paa at sige: ingen Korporation, Kongen ubundet overfor Privilegierne, udelukker det enhver Tanke om Landdag*).

---

*) Hele denne Kongens Stilling til den nedarvede Hylding viser for øvrigt allerbedst, paa hvor urigtige Veje Hr

Bliver det saaledes umuligt ad denne Vej at forklare, hvorledes Kongedelens Indbyggere i 1721 skulde være blevet underkastede Kongelovens Arvefølge, saa faldt det dog endnu vanskeligere for vore ældre Forkæmpere at godtgøre, at Frederik IV. i 1721 inkorporerede Kongedelen i Kronen. Det var Hovedpunktet; ikke des mindre tog vore Talsmænd — det bør ærligt siges — som oftest med meget løs Haand herpaa, og de fleste af dem lod sig nøje med at bevise det ved kun halvtrigtige Citater af Akterne. Hvor ofte har man f. Ex. ikke sagt, at Kongen jo havde kaldt Slesvig „et i ulykkelige Tider uretmæssig fra Danmark afrevet Pertinens“, som han nu igen tog i Besiddelse; det findes Snese og atter Snese Gange, og dog staar det jo intetsteds; det er ikke Slesvig, Kongen betegner saaledes, men kun den fyrstelige Andel. Paa den Vis kunde man dog umulig overbevise Modstanderne, og den Kommission, som Kristian VIII. nedsatte i 1846 for at udarbejde „det aabne Brev“, forsøgte saa at levere et virkeligt Bevis for, at ogsaa Kongedelen blev inkorporeret. Kommissionen tog den berømte Hovedsætning i Patentet: *selbigen Antheil mit dem Unsrigen zu vereinigen und zu incorporiren*, og sagde: den kan ikke oversættes, som Slesvigholsternerne siger, thi man kan ikke sige: inkorporere med. Den maa derimod gengives saaledes: forene samme Andel med vor og tilligemed den in-

---

Lauridsen er inde, naar han vil gøre „Hyldingen“ til Hovedsagen i 1721. Frederik IV. vilde netop ikke have Hyldingen, men Ed, og Ed ikke af Ridderskabet, men af hver enkelt Mand for sig. Naar min Kritiker i Forbindelse hermed holder fast ved, at Inkorporationen først foregik paa Gottorp d. 4. September, medens den kun bebudedes i Patentet af 22. August, beror det atter paa en Overvurdering af Edsaflæggelsen paa Gottorp; i Eden staar jo ogsaa udtrykkeligt, at Kongen ved sit Patent, altsaa den 22. August, har fundet for godt at inkorporere Fyrstedelen.

korporere den i Danmarks Krone. Jeg har her fremhævet, hvad der i denne Oversættelse ikke staar i Patentet, men maa tænkes underforstaaet, og enhver vil let indse, at hvis det var meget forlangt, at Slesvigholstenerne skulde bøje sig for den ubevislige Landdagsgætning, saa var det næsten endnu haardere at kræve, at de skulde anerkende en Oversættelse med den Art Tilføjelser! Det gjorde de naturligvis heller ikke; tværtimod, de fordømte den i de stærkeste Ord, og den Dom, de fældede om Kommissionens Oversættelse, har A. D. Jørgensen gjort til sin, idet han siger, at den „strider mod al sproglig Logik og mod Tidens bevislige Talebrug“. Man kunde tilføje et endnu: den strider mod selve den Gengivelse af Patentet, som foreligger i Edsformularen; naar det her hedder: *das fürstliche Antheil mit dem Ihrigen zu vereinigen und Dero Chrono auf ewig wieder zu incorporiren*, er det jo en fuldstændig Umulighed at faa noget ind om: „tilligemed den kongelige Andel“.

Man maa vel forstaa, at denne Kommissionens Oversættelse af Hovedsætningen i Patentet ikke falder sammen med den, som jeg har omtalt ovenfor S. 88 og betegnet som mulig, omend højst usandsynlig. Patentets Sætning er altsaa overhovedet oversat paa tre Maader:

1. Forene og inkorporere Fyrstedelen med vor Andel. Dette er den samtidige danske, Slesvigholstenernes, A. D. Jørgensens og min Oversættelse. Den betyder, at Patentet kun udtaler, at Fyrstedelen forenes med Kongedelen, intet om at den inkorporeres i Kronen (og deraf følger saa, at man rimeligvis maa sige, at Inkorporationen ikke er juridisk korrekt gennemført, ovfr. S. 89).

2. Forene Fyrstedelen med vor og inkorporere den (underforstaaet: i vor Krone). Hvis denne antages, bortfalder Modsætningen mellem Patentet og Eden; i begge udtales da Fyrstedelens Inkorporation i Kronen (og den nys berørte juridiske Vanskelighed falder saa bort).

3. Forene Fyrstedelen med vor og (underforstaaet: tilligemed den) inkorporere den (underforstaaet: i vor

Krone). Dette er Kommissionens Oversættelse, men den maa betegnes som ganske umulig.

Men vel at mærke, kun med den tredje Oversættelse kan man faa Kongedelen med ind under Inkorporationen; derimod hjælper det slet ikke hertil, hvis man antager Oversættelsen Nr. 2 i Stedet for den først anførte*).

Saaledes staar det til med vor gamle Fortolkning fra Fyrreerne. Man har vel ment, at jeg har udtalt mig for haardt om den; der er maaske noget deri, men set rent videnskabeligt indeholder disse Fortolkningsforsøg meget, der er saa stødende og urimeligt, at den, der skal gengive dem i alle deres Enkeltheder, ikke let undgaar at blive ret irriteret. Jeg har paa den anden Side skarpt nok udtalt, at „de danske Fortolkere var Sandheden langt nærmere end Slesvigholstenerne“, ja, at „de i Grunden havde rigtig Forstaaelse af, hvad Tildragelserne i 1721 førte til“. Der er noget uendelig trist i at se, hvorledes vore Forkæmpere egentlig havde den rette Fornemmelse af, hvad det hele betød, men absolut ikke kunde finde Vejen til at bevise det, og hvorfor? Fordi de ikke kunde rive sig løs fra den Forudsætning, som Modstanderne havde slaet fast.

*) Jeg har ovenfor berørt, at man i Datiden ofte talte om, at hele Slesvig 1721 blev inkorporeret i Kronen. Naar man gik ud fra, at Kongedelen forud var inkorporeret, og derefter 1721 inkorporerede Fyrstedelen, kunde man jo med Rette sige, at efter 1721 var hele Slesvig inkorporeret; men dette kunde ved en lille Forskydning blive til, at man sagde: 1721 blev hele Slesvig inkorporeret. Naar man har den ene Halvdelen og faar den anden, kommer man let til at sige: saaledes fik jeg det hele, — hvad der er sandt, men blot ikke skarpt udtrykt.